

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1078621/10

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב מיכאל עמוס

המבקשת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר טוביה לרנר)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד רון וינשטוק)

הנדון: הוצאת לעז על הגט כעילה לעיכוב נישואי הבעל המלעז, ולביטול התחייבויות וויתורי האישה שהיו בהסכם הגירושין

פסק דין

א. לפנינו עניינו של צו העיקול שניתן בשעתו להבטחת מזונות הקטינה, בת הצדדים, בוטל מכוח אישורן של הסכמות בין הצדדים וחזר וניעור משהתברר כי המשיב הפר את ההסכמות הפרות יסודיות. עוד לפנינו ובזיקה לאותן הפרות עצמן עניין מעמדו של המשיב שלא נופקה לו תעודת גירושין בעניינו בעת גירושי הצדדים ושכלב מאוחר יותר סבר בית דיננו כי אין מקום להנפיקה נוכח התנהלותו של המשיב שממנה נגזר לכאורה כי הוא מנוע מנישואין כדת משה וישראל.

ב. כביאור לאמור לעיל וכרקע לאמור להלן נסקור בקצרה את נקודות הציון העיקריות במסעם של הצדדים בכלל ובהסתעפויותיו בהליכים שהתקיימו בבית דיננו בפרט:

הצדדים התגרשו לפני כחמש שנים.

קודם לגירושיהם התנהלו ביניהם הליכי גירושין שנכרכו בהם גם ענייני משמורת הילדה ומזונותיה, בין השאר, ובזיקה להם נתן בית הדין הרבני האזורי צו עיקול על הדירה הרשומה על שם המשיב ועל נכסים נוספים של המשיב, להבטחת חיוב המזונות נוכח הימנעותו של המשיב מלשלםם תוך שהוא צובר אף חובות בהוצאה לפועל אך טוען כי אין ברשותו נכסים כלשהם.

לבית דיננו הגיע עניינם של הצדדים במסגרת ערעור על החלטת בית הדין האזורי שדחה תביעת המבקשת לחיובו של המשיב בגט. בית הדין עיין בחומר הרב המצוי בתיקי הצדדים, שמע טענות הצדדים במסגרת הדיונים הרבים שנערכו בפנינו, בחן את החומר שהוצג לפנינו ובסופו של יום קבע שאין שום אפשרות וסיכוי לשלום בית בנסיבות מערכת היחסים הלא־תקינה והלא־בריאה, בלשון המעטה, שנפרשה לעניינו, מערכת יחסים בעלת מאפיינים של התעללות והתעמרות חמורה של המשיב במבקשת בכל מישור אפשרי – פיזי, כלכלי, נפשי ומיני.

בית הדין קבע שבנסיבות תיק זה, אין מקום להשיב התיק לטיפולו של בית הדין האזורי, ולפיכך עלינו להמשיך לדון בתביעת הגירושין שבין הצדדים, בין על ידי ניסיון להביא הצדדים לפשרה, ואם לא על ידי מתן פסק דין. בית הדין קיים כמה דיונים שבהם ניסה לערוך משאומתן בין הצדדים כדי להגיע לפשרה ולסיים את כל העניינים שבין הצדדים. אך התנאים שהעלה המשיב בתחילה לצורך הסכמתו לסידור הגט היו לא הגיוניים, ובית הדין קבע בהחלטתו שאין ספק

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שהמבקשת לא תוכל לקיים הדרישות הממוניות שדרש המשיב, לחלק מהדרישות לא יוכל בית הדין להסכים וחלק אחר עשוי להתבטל בהליכים משפטיים אחרים, בבית המשפט. בהחלטת בית הדין נקבע שתנאיו של המשיב להסכמתו לסידור גט פיטורין הם כתנאים המוגדרים בגמרא "על מנת שתעלי לשמים".

בדיון שנערך בבית הדין ביום ג' ניסן תשע"ז העלו הצדדים (לא בית הדין) עקרונות להסכם שהיה כשלעצמו בלתי-הוגן בעליל כלפי המבקשת – ואולי אף כלפי הבת המשותפת. עקרונות אלה כללו כי המבקשת תקבל 50,000 ש"ח בלבד מן החשבון המשותף ו"בתמורה" לא תתבע מהמשיב מזונות בעבור הבת המשותפת והוריה יערכו לכך, הסדרי שהות נרחבים בין האב לבת, מתן בלעדיות לאב בנוגע לבחירת מסגרת החינוך שבה תתחנך הבת ובלבד שהוא יביא את הילדה בפועל לבית הספר, וויתור של המבקשת על ההליך הפלילי שנפתח נגדו בגין תלונותיה עליו. נעיר כי מלבד אי-ההצדקה ל"ויתור" זה, וודאי כשהוא בא לא על רקע רצון לסיים את פרק הנישואין בכבוד ובהסכמה תוך מחילה הדדית אלא על רקע סחר-מכר בעל מאפייני סחיטה בתמורה לגט, משמעותו של "ויתור" זה מוטלת בספק בכל הנוגע להליך הפלילי, שלאחר שהחל אינו "בבעלותו" של המתלונן ואין הוא יכול להחליט על סיומו, אלא לכל היותר להביע חוסר עניין בהמשך בירור התלונה וניהול ההליך, מה שלעיתים משפיע כל מדיניות הפרקליטות. בהחלטתנו שניתנה לאחר מכן ותצוטט להלן עמדנו על כך. מכל מקום המשיב דרש את הסכמתה של המבקשת מצידה לויתור זה והיא הסכימה. אך למרות הסכמת המבקשת להיענות לדרישותיו אלה של המשיב סירב הלה לסדר גט באותו יום ולא הודיע לבית הדין על הסכמתו לגירושין בתנאים אלו או בתנאים אחרים אלא הצהיר כי אם ייתן גט יהיה הגט פסול.

ג. מכיוון שהתברר לבית הדין שלמשיב אין עניין לפתור פרשת חיים עגומה זו, נישואין שהתאינו ולא היה סיכוי כלשהו לשקמם, הוצרך בית הדין להוציא החלטה שיפוטית. בהחלטה מיום י"ד באייר תשע"ז (10.5.2017) נקבע:

[...] בדיון האחרון הגיעו הצדדים להסכמה שבה ויתורים מפליגים של האישה – האם לבעל – האב לאחר שההסכמות הוקראו לפרוטוקול חזר בו הבעל ואמר שלא יתגרש עד שיתיעץ בנושא זה, הבעל הצהיר מספר פעמים שאין הוא חייב כלל לתת גט ואם ייתן גט לא יהיה גט כשר [...]

הטענות שהעלתה האישה בנוגע להתנהגות הבעל, התייחסות הבעל לטענות אלו, התנהגות הבעל בפני בית הדין והעולה ממכתביו ומכתבי טענותיו הרבים לבית הדין [...] הבעל מגלה פנים בתורה שלא כהלכה ועל פי רצונותיו.

אם הבעל העידה בפנינו שבנעורו הבן התעמר בה ובדק גבולות ונראה שאולי זו כוונתו במקרה שלפנינו כלפי אשתו [...] המקרה שבפנינו לא גרע מהמקרים המוזכרים במשניות בפרק המדיר (פרק שביעי של מסכת כתובות) שבהם נפסק שעל הבעל לתת גט פיטורין לאשתו, וכפי שכתבו הראשונים (הרשב"א בתשובות המיוחסות לרמב"ן סימן קב והאגודה ביבמות פרק הבא על יבמתו סימן עז) שבית דין צריך לעיין בכל מקרה לגופו בנסיבות העניין הזמן והמקום, האם התנהגות הבעל כלפי האשה קשה לאשה יותר מהמקרים שהוזכרו במשניות הנזכרות. ועיין שו"ת תשב"ץ (חלק ב סימן ח) ושו"ת יכין ובעוז (סימן מד). לפיכך בית הדין קובע שהבעל חייב לתת גט פיטורין לאשתו מיידית.

בית הדין מבהיר שעניין המשפט הפלילי בו מואשם הבעל באלימות, לא יכול להיות חלק מההסכם ובוודאי שבית הדין לא מסכים לדרישת הבעל לאישה: "תודיעי לבית המשפט שתלונתיך בעניין האלימות היו תלונות שקריות", תלונות אלו יבדקו עניינית [...] עם זאת ברור לבית הדין כי נתינת הגט של

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל לאישה והפסקת החזקתה כנשואה על הנייר לא ירעו את מצבו המשפטי של הבעל [...] ואדרבה יטיבו לבעל עניינית, בהפחתת גובה הלהבות והידיעה של בית המשפט שהקשר שבין הצדדים שייך לנחלת העבר [...]

לפיכך קובע בית הדין כדלהלן:

מזמינים את הצדדים לסידור גט פיטורין [...] אם לא יופיע הבעל במועד זה או יסרב לסדר גט פיטורין [...] בית הדין [...] ידון באותו יום בבקשה להטלת צווי הגבלה על הבעל [...]

במועד שנקבע לסידור גט סירב המשיב לסדר גט פיטורין, ואחרי דיון ארוך משהתברר שאין אפשרות להגיע להסכמה שכן המשיב משטה במבקשת ובבית הדין, ביקש בא כוח המבקשת להפעיל כנגד המשיב את כל צווי ההגבלה האפשריים, בית הדין ביקש את תגובת המשיב ובאי כוחו (דאז) לגופם של דברים, אך למרות ניסיונות בית הדין לשמוע תגובה עניינית, לא הייתה התייחסות לבקשה זו אלא בקשה למתן זמן נוסף לגיבוש הסכם, כביכול, שאותה דחה בית הדין בראותו בה ניסיון לדחות את הקץ בלבד.

בהחלטה שניתנה עובר לדיון זה החליט בית הדין על הטלת כמה צווי הגבלה, אך דחה את מועד תחולתם בעשרה ימים כדי לתת למשיב הזדמנות נוספת להסכמה לסידור הגט, ואולי גם לגיבוש הסכמות הוגנות נוספות, טרם כניסת צווי ההגבלה לתוקף. בית הדין גם קבע כי ככל שיתמיד המשיב בסירובו ישוב לדון באפשרות להשית על המשיב צווי הגבלה נוספים.

לדיון שנקבע ליום ה' תמוז תשע"ז (29.6.17) הופיעו באי כוח המשיב והוריו, הורי המבקשת והמבקשת, המשיב לא הופיע. אבי המשיב תירץ את היעדר בנו מן הדיון ב"התמוטטות" שחוה ובבדיקות רפואיות שהוא נזקק להן כביכול, ובא כוחו ציין כי הוסיף עוד תנאים אך אם ייקבע עוד דיון הוא "ידבר" עם המשיב.

בית הדין נעתר לבקשה וקבע דיון נוסף שנועד ליי"ב בתמוז תשע"ז (6.7.17). הפעם התייצב המשיב לדיון, כביכול לצורך סידור הגט אחר שהצדדים הגיעו להסכמות, אולם בפועל סירב המשיב לסדר את הגט והגדיל אף לעשות באומרו בפתחו של הדיון "אני רוצה להקליט את הדיון ולפסול את ההרכב. התייעצתי עם עורכי דין ויש בחוץ עיתונאים וצלמים". בית הדין ביקש לקיים התייעצות טרם ייתן החלטה נוספת והתרה במשיב כי טרם סיום הדיון אין הוא רשאי לעזוב את אולם בית הדין. למרות ההתראה יצא המשיב את בית הדין אלא שלרוע מזלו אותר ברחוב, בסמיכות לבית הדין, בידי משטרת ישראל שחיפשה אחריו בשל צו מעצר שהוציאה נגדו ההוצאה לפועל. משאמר לשוטר שעצרו כי אמור הוא להיות בשעה זו בין כותלי בית הדין נעתר הלה להכניסו לבית הדין ולהמתין לקבלת הוראות נוספות.

בהחלטה שניתנה עקב כך ובהמשכו של הדיון הבהיר בית הדין כי מעצרו של המשיב לא נעשה בהוראת בית הדין ובזיקה לעניין הגירושין אלא בזיקה להליכי ההוצל"פ, אך מחד גיסא - אם יסכים לסידור הגט ויגיע להסכמות עם המבקשת בנוגע לתביעותיה שבגינן הוצא נגדו צו המעצר הרי שיוכל לחסוך מעצמו את מעצרו זה, ולאידך גיסא אם לא יסכים מאחר שבית הדין יזדקק לדון בצווי ההגבלה ומאחר שנוכח ניסיונו להימלט מן הדיון יצטרך גם בית הדין להוציא נגדו בשלב זה צו מעצר להבטחת התייצבותו בדיון הבא.

משסירב המשיב לסדר גט ולעיין בהסכם שהכין בא כוחו שלו (!) כדי להודיע לבית הדין אם מסכים הוא להתגרש על פי הסכם זה, הכניס בית הדין את שוטרי משטרת ישראל, שהמתינו מחוץ לאולם, כדי לקחת עימם את המשיב בהתאם לצוים שבידיהם. ועם זאת בכניסת השוטרים לאולם, ומשסירב המשיב לבוא עימם והללו ביקשו לעשות מלאכתם ולקחתו בעל-כורחו, ביקש בית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדין להניח לו לעוד כמה דקות, שמא יתעשת. לאחר יציאת השוטרים מאולם הדיונים ביים המשיב התעלפות – נשכב על הרצפה ולא הגיב לשאלות שהופנו אליו, צוות רפואי הובהל לבית הדין לבדוק את מצבו אך בבואו סירב המשיב לטיפול. בסופו של דבר נעמד על רגליו, ונערך משא ומתן, תוך שחבר המותב דאז, הרב כ"ץ, אינו חס על כוחותיו, זמנו וכבודו ועובר מאולם הדיונים שבו המשיב לאולם הסמוך שבו המתנה המבקשת וחוזר חלילה בניסיונות להביא להסכמה.

במאמר מוסגר נציין, והדבר הובהר זה מכבר, שהסכמת המשיב לסידור הגט הייתה כדי להיפטר מצו המעצר שהוטל עליו מטעם ההוצאה לפועל בגין סירובו לשלם את מזונות בתו, במנותק מסוגיית הגט, ואין בדבר חשש ודררא דכפיית גט (שאף שהיה מקום להורות עליה לא הורה עליה בית הדין), ועיין שו"ת תשב"ץ (חלק א סימן א), שו"ת הריב"ש (סימן קכז וסימן רלב), שו"ת מבי"ט (חלק ב סימן קלח) ובאחרונים, ואין כאן המקום להאריך.

ד. בסופו של דבר הגיעו הצדדים להסכם אף שאי אפשר לומר שהגיעו להסכם הוגן:

המשיב דרש מהמבקשת דרישות ממוניות שבלשון המעטה ייאמר כי לא ברור שהייתה לו זכות להן, עקב דרישותיו האב נפטר מתשלום חוב מזונות העבר של הבת, וכמו כן נקבע בהסכם סכום נמוך מאוד למזונות ולמדור בתו מכאן ולהבא – דבר המטיל על המבקשת חובות שאין היא מחויבת בהם. ההסכם – אף כפי שניסחו תחילה בא כוח המשיב – היה מוטה מתחילה לטובתו והוטה עוד יותר אחרי המשאומתן.

ויתורי המבקשת למשיב לא היו ויתורים מוצדקים, אך הכרתה מי הוא המשיב לו נישאה גרמה לה לוותר וויתורים אלו. אף בית הדין שנוכח שהמשיב הוא איש רע מעללים, לוקה בשיגעון גדלות ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, מחל על כבודו וחשק שפתיו למרות התנהגותו הקלוקלת של המשיב, שהרי הצלתן של בנות ישראל מעיגון היא העומדת בראש מעיינינו (ועיין נדרים סו, ב במעשה דבבא בן בוטא). מסיבה זו הסכים בית הדין לאשר הסכמות הצדדים הסכמות שלא היו נוחות בעינינו, לא הוגנות ולא צודקות שכן משהסכימה להן המבקשת עצמה – הסכמה שאפשר לנו להבינה שכן "עדיף איניש דזבין דיניה" (בבא בתרא ל, ב) ויש שמוטב לו לאדם להיות "חכם ולא צודק" ולא להאריך את הסכסוך עם אדם שאין לו גבולות, כמשיב שלפנינו, אף על פי שוודאי בנסיבות העניין הייתה עילה לכפייתו – הרי שאף בית הדין נכון היה לאשרן מכוח חובתו להצלה מעיגון ומכוח ההכרה כי אי אפשר לנהל את המאבק העקרוני בתופעה של עיגון וסחטנות על גבה של אישה מסכנה שגורלה המר לה לחיות לצידו של בעל זה ושמשכשל כוח הסבל מוכנה הייתה לשלם בהסכמות אלה תמורת מתן הגט מייד וביכרה זאת על פני האפשרות להמשיך בהליכים שאולי יביאו את המשיב לבסוף למתן גט ללא אותן הסכמות, מכוחן של סנקציות כאלה ואחרות, אך אין הדבר מובטח וודאי שאינו מייד.

המשיב עבר על ההסכם, העיר הערות, שינה דברים בכתב ידו ולבסוף חתם על ההסכם והסכים לסידור הגט תוך שבהתאם להלכה ולהנחיות בית הדין הורה לסופר לכתוב גט ולעדים לחותמו לאחר שביטל את כל ה"מודעות" וכלל בציווי לכתובת הגט ומסירתו ובביטול המודעות את ההצהרה וההבהרה בדבר העדר התלות בין כשרות הגט לבין קיום יתר פרטי ההסכם.

הבהרה זו, כידוע, נעשית בכל סידור גט ונובעת מדרישותיה של ההלכה שלא להתנות תנאים בגט ומן הצורך למנוע טענות מאוחרות להיות הגט מוטעה או לביטולו בשל הפרה של תנאים כאלה או אחרים: גם אם ההסכמה לגט באה לאחר משא ומתן שסופו בהסכם, הגט עצמו ניתן – לאחר כריתת ההסכם – ללא תנאי, אלא שאת שנקבע בהסכם אפשר לאכוף באמצעים החוקיים המתאימים במנותק מהגט. ניתוק זה של הגט מההסכם הוא כמובן וכידוע חד צדדי: הגט אינו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תלוי בקיומו של ההסכם, אך ההתחייבויות השונות שבהסכם, וודאי אלה שהן מצידו של מי שהיה מעוניין בגט, תלויות בסידור הגט לאחריהן.

בהסכם שניסח בא כוח המשיב לפי הסכמות הצדדים הקודמות ויתרה המבקשת על כספים שנתנו הוריה לזוג והסתפקה בקבלת חמישים אלף ש"ח בלבד מכספים אלו וכן ויתרה כמעט כליל על קבלת מזונות ומדור הקטינה, בת הצדדים, ונטלה אותם על עצמה אף שמדובר בחובה שהיא חובת האב ולא האם. בהסכם הסופי, שכאמור קיפח אותה עוד יותר, ויתרה אף על חמישים אלף ש"ח אלה, ויתרה על החובות בהוצאה לפועל והסכימה למחיקת העיקולים שנרשמו על חשבונו של המשיב בבנק ועל חלקו של המשיב בדירה – ולעניין זה נעיר במאמר מוסגר כי עצם היות המשיב בעליה של דירה או של חלקה הוא נתון משמעותי גם לעניין חובת המזונות, שכן משכך אין הוא יכול לטעון "אין לי" ואף אם יטען וגם יוכיח כי הוא נטול הכנסות ואף נטול כושר השתכרות עדיין לא יוכל להיפטר כליל ממזונות הבת, מן הדין. למרות זאת נקבע בהסכם כי המשיב – האב ישלם חמש מאות ש"ח בלבד למזונות ולמדור הבת, והמבקשת התחייבה שלא לתבוע הגדלת מזונות, אף שאין ספק שסכום זה אינו מספיק לצורכי הבת.

ה. לאחר סידור הגט, ובו ביום – י"ב בתמוז התשע"ז (6.7.17) – נחתמו החלטות בהתאם להתחייבויות שבהסכם ובכלל זה נקבעה הסרת העיקול מדירת המשיב ומחשבון הבנק שלו.

בפועל לא בוטל העיקול באותו זמן, בהמשך טען המשיב כי רשם המקרקעין סירב לבטל את העיקול בשל אי-ההתאמה בין מספר תיק בית הדין שבו ניתנה ההחלטה על העיקול (תיק בית הדין האזורי) לבין זה של התיק שבו ניתנה ההחלטה על ביטול העיקול (תיק בית הדין הגדול). לו היו ההליכים בין הצדדים – בהקשר האמור לפחות – מסתיימים עם ההסכמות דלעיל היה בית הדין נותן החלטה המבהירה את הדרוש הבהרה תוך ציון מספרי התיקים בשתי ערכאותיו של בית הדין והעיקול היה מבוטל.

דא עקא, לאחר הגירושין נודע לבית הדין כי המשיב לכאורה מוציא לעז על הגט כי פסול היה ולא ניתן מרצונו ומשום כך אסורה המבקשת להינשא. לעובדה זו, או לעובדה לכאורית זו כפי שראינה באותה עת, משמעות הלכתית מרחיקת לכת שכן אף שאין הלעז מתקבל והמבקשת רשאית על פי ההלכה להינשא לאחר מכל מקום המשיב עצמו, אם אכן הלעיז כאמור, אינו רשאי להינשא לאחרת שכן לפי ההלכה אם אמר בעצמו כי אין גיטו גט וממילא כי עודנו נשוי למבקשת, אף שאין הוא נאמן ואין דבריו מתקבלים בכל הנוגע להשלכותיהם על המבקשת או על אחרים, מכל מקום כלפי עצמו "נאמן אדם על עצמו יותר ממאה עדים" ו"שוויא אנפשיה חתיכא דאיסורא".

משמעות נוספת של עובדה זו היא בכל הנוגע לתוקפו של ההסכם וממילא מחויבויותיה של המבקשת לאמור בו, לויתוריה על חובות וזכויות לתביעה ולהוראות בדבר ביטול העיקולים. וזאת משתי סיבות:

הראשונה היא כי הכלל "אדם נאמן על עצמו" נאמר גם בנוגע לחיוביו הכספיים או לאיבוד זכויותיו הכספיות של האדם שלגביהם "הודאת בעל דין כמאה עדים". מאחר שהתחייבויותיה של המבקשת כלפי המשיב וויתוריה על מחויבויותיו כלפיה, במסגרת ההסכם, היו מותנים בקבלתה ממנו את הגט, ומוכן מאליו כי משמע גט כשר הניתן מרצון ומתיר את המבקשת להינשא, הרי שאם לדבריו לא נתן לה גט כשר או לא נתנו לה מרצונו באופן המתיר אותה להינשא משמע כי לדבריו, וכאמור נאמן הוא בהם בכל הנוגע אליו עצמו, לא קיים את התנאי וממילא בטלו כל אותן התחייבויות וכל אותם ויתורים של המבקשת כלפיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השנייה היא כי אין כל ספק שמבקשת המוותרת או מתחייבת בתמורה לגט אינה עושה זאת רק בתמורה להיתרה ההלכתי על ידי הגט, אלא אף בתמורה למתן האפשרות להינשא, באופן מעשי, ללא מגבלה הנובעת מהמשיב – הבעל המגרש, מרצונו ומהמשך שליטה שלו, במישרין או בעקיפין, ביכולת זו. אין כל ספק גם כי כשניתן אומנם גט כשר אך המשיב מפיץ שמועות שלפיהן הגט אינו כשר יש בכך פגיעה ביכולתה של המבקשת להינשא, וכשמדובר בבני זוג מהמגזר החרדי שאליו משתייכים (או השתייכו) הצדדים שלפנינו פגיעה זו חמורה עוד יותר. בנסיבות כאלה מתבקשת לכאורה אחת משתי קביעות, שתוצאתן הסופית זהה: או קביעה פרשנית של ההסכם שלפיה יש באמור כי הצדדים יתגרשו כדת משה וישראל גם הוראה מכללא כי איש מהם לא יפעל באמצעות הפצת שמועה כי אין הם גרושים לפגיעה בזכותו של האחר לממש את היותו גרוש ולהינשא שנית, או קביעה כי ההסכמה גם אם לא כללה התחייבות כזו הייתה מוטעית במידה שיש בה כדי להביא לבטלותה שכן יותר מאומדן דעת דמוכח הוא שלא הייתה המבקשת מסכימה להתחייב ולוותר ויתורים מפליגים כפי שעשתה בהסכם לו ידעה שלאחר הגט יפעל המשיב לאיין את יכולתה להינשא או לפגוע בה קשות.

1. לו היה המידע כי המשיב מוציא לעז על הגט מגיע לבית הדין לראשונה מפיה של המבקשת עצמה היה מקום לחשוש שמידע זה עצמו הוא בבחינת 'לעז' שנועד לפגוע בזכויותיו של המשיב ולהצדיק את ביטול התחייבויותיה של המבקשת, אם כי ראוי לסייג ולומר כי התרשמות בית הדין לאורך כל ההליכים והדיונים (שמעט ממנה הובא לעיל) היא כי משני צדדים אלה מי שיש מקום לחושדו במניפולציות שקריות אינה המבקשת. מכל מקום לא ממנה הגיע המידע אלא מידעה עצמית הקרובה להיות בבחינת 'לא תהא שמיעה גדולה מראיה', שעה שדייני בית הדין היושבים בתוך עמם שומעים מכמה מקומות במקביל טענות כלפי כשרותו של הגט, הבאות כשאלות או אף כטענות המופנות כלפיהם, כשברור הוא לכאורה כי מקורן של הטענות במשיב – הן נוכח אמירותיו בעבר כי הגט שייך לא יהיה כשר, הן נוכח התנגדותו לסידור הגט והיותו היחיד לכאורה שיש לו אינטרס לפוסלו והן נוכח תוכן הטענות והשמועות שנראה כשאוב ישירות מאמירותיו שלו בבית הדין. כשחלק מן השמועות אף כוללות את אזכורו של המשיב כמקורן – הדבר מחזק כמובן את ההתרשמות כי הוא מקורן של הטענות, אך אף לולי כך שרירה וקיימת ההתרשמות מגופן של הטענות.

יודגש כי מן הבחינה המהותית אף שאין מדובר בעדות (שלה גררים ותנאים הלכתיים וחוקיים) אין הדברים בבחינת 'שמועה' גרידא או 'קול' (אף שגם ל'קול' יש משמעות הלכתית בתנאים מסוימים), שכן השאלה הנצרכת לענייננו אינה תוכנה של השמועה אלא עצם קיומה, שהוא עובדה שדייני בית הדין נוכחו בה בעצמם, ושאלת האחריות להיווצרותה השמועה שהתשובה לה מתבררת בסבירות גבוהה מתוך עצמה.

מכל מקום סדר הדין התקין אינו מאפשר כמובן מתן החלטות על בסיס התרשמות כזו, אף שנראית היא לכאורה מבוססת למדי, ללא שתינתן לבעל הדין האפשרות להשיב לטענות העובדתיות או לטעון בנוגע למשמעותן המשפטית או ההלכתית.

מאידך גיסא, גם התעלמות ממה שנחשף אליו בית הדין אינה אפשרות שיכולה הייתה לבוא בחשבון שכן לבית הדין כמי שאחראי ונושא בסמכות בענייני נישואין וגירושין אחריות למניעת תופעות של לעז על הגט, הן משום שהאיסור להוציא לעז על הגט הוא חלק מהלכות גיטין שבית הדין מצווה לעמוד עליהן, להתרות מפני הוצאת הלעז (שנגדה אף תיקן רבנו תם חרם) ולמנוע אותה, הן בהיותן פוגעות בזכות המבקשת להינשא, הן בהיותן פוגעות בפגיעה רוחבית בכלל המתגרשים – ובעיקר המתגרשות – ותורמות הן לעיגון בפועל והן לעידוד סחטנות הקשורה בו, והן בהיות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בהן כשלעצמן חשש לבזיון בית הדין (במובן המשפטי של הפרת החלטות השיפוטיות שכן החלטה שיפוטית המורה על נתינת גט או קביעה שיפוטית כי ניתן מגלמת בתוכה את הקביעה כי יש ליתן גט כשר ושיאפשר בפועל את הנישואין לאחריו – מה שמסוכל על ידי לעז כאמור) ואף לזילות בית הדין (כהוראת המונח זילות בית המשפט בחוק העונשין).

לא זו אף זו, מאחר שלהוצאת הלעז האמורה היו לכאורה גם השלכות על ההתחייבויות שבהסכם שאושר בבית הדין, חובתו ההלכתית והמוסרית של בית הדין הייתה למנוע את ניצולו של ההסכם והפקת רווחים כספיים ממנו, שעה שהללו לכאורה מנוגדים לדין, אם משום שלדברי המשיב, כפי שהשתקפו לכאורה, כשלטענתו, לא עמד בהסכם, אם משום שעצם הוצאת הלעז צריכה להיחשב כהפרה יסודית של ההסכם או כעילה לראייתו כהסכם שנכרת בטעות וכטעם לביטולו, כאמור לעיל. וחובה יתרה הייתה על בית הדין – הלכתית, מוסרית ומשפטית – שלא לתת יד בפועל בהחלטותיו לעושק תוך ניצולו של ההסכם, שלכאורה הופר או בטל, ושלא לתת יד גם להמשך הוצאת הלעז. לחובה יתרה זו הייתה משמעות בענייננו משום שהמשיב ביקש מבית הדין ליתן החלטות אופרטיביות כנגזרת של ההסכם, והיעתרות לבקשתו – כשבית הדין מתרשם כי קיימת סבירות של ממש, למצער, כי קיימות עילות המצדיקות את ביטול ההסכם או את הקביעה כי בשל הפרתו מצידו של המשיב אין מקום לקיומו מצידה של המבקשת – הייתה בלתי-מוצדקת בעליל ואף היה בה משום מתן יד וסיוע להמשך הלעז האמור ולעושק, או מה שעלול להתברר כעושק, בחסותו של ההסכם שאין מקום לממשו עוד.

נוסיף ונאמר גם, והדבר כבר נאמר בכמה החלטות קודמות, כי בנסיבות אלה – וודאי שעה שהמשיב עצמו מבקש מבית הדין את מתן החלטות בהתאם להסכם וכחלק מיישומו ואכיפתו – ברי כי בית הדין עדיין לא 'קם מכסאו' והיה מוסמך לעסוק בשאלה אם קיים המשיב את תנאי ההסכם ובשאלת פרשנות ההסכם, ואין צריך לומר שהיה מוסמך לבחון אם יש לראותו כהסכם שנכרת בטעות ושאישורו בטל הוא – עניין הנתון תמיד לסמכותה של הערכאה שאישרה את ההסכם.

ז. לעניין הסמכות הנוגעת לשאלת היישום או אי-היישום כאמור, הרי שכמובהר בהחלטות קודמות סמכות זו נלמדת הן מסמכויות בית הדין לפי סעיף 7ד(א) לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז – 1956, למנות 'כונס נכסים' לשם ביצוע פסק הדין, ולצורך כך מוקנות לו גם סמכויות לפי "סעיפים 53 עד 57 ו-60 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז – 1967", והן מסמכויות לפי סעיף 7א(א) לאותו חוק, הקובע כי "לבית דין, כשהוא דן בענין שבשיפוטו, יהיו כל הסמכויות על פי סעיפים 6 ו-7 לפקודת בזיון בית המשפט, בשינויים המחויבים". במסגרת סמכותו זו של בית הדין להביא לציות בעל הדין לפסק דינו, מסמכותו הטבועה גם לחקור ולברר את התקיימותם או אי-התקיימותם של התנאים הנדרשים והקבועים בפסק הדין (בג"ץ 3914/92 לאה לב נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב יפו, פ"ד מח(2) 491).

על דרך זו יש להקיש לעניין הסמכות בענייננו גם מן הסמכות להורות על דרכי הוצאתו לפועל של פסק הדין בעניינו של קטין – ואף שבדבר החקיקה אין הוראה ישירה ומפורשת הנוגעת לבית הדין הרבני, כפי שהדבר קיים ביחס לבתי המשפט לענייני משפחה – ניתן ללמוד ולהקיש לגביו מהוראת סעיף 7 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה – 1995, הקובע כי: "הליכי ביצוע [...] בענינו של קטין, למעט בעניני רכושו, יבוצעו על פי החלטת בית המשפט לעניני משפחה ובפיקוחו [...]".

בעניינו של בגיר אמנם אין הוראה כזו, שכן שם אפשר על דרך כלל לפנות להוצאה לפועל והמחוקק לא מצא לנכון להצריך את הוראות בית המשפט, אולם משחייב המחוקק בנוגע לקטין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להזדקק להוראות ערכאה שיפוטית המוסמכת לדון בעניינו של הקטין בדבר דרכי ביצועו של פסק דין פשיטא שהערכאה המוסמכת בעניינו הדומה של בגיר רשאית אף היא ליתן הוראות דומות.

ח. בנסיבות אלה סבר בית הדין כי חובתו לקיים בירור נוכח קיומו של הלעז האמור ונוכח השלכותיו. כדי שלא ליתן החלטות שיוכלו בעצמם לשמש כלי לחיזוקן של הלעז (והניסיון מלמד כי אזכורו של לעז כזה בהחלטות עשוי לעיתים למנף אותן) ואף כדי שהבירור שיעשה יפיק תשובות כנות ואמיתיות במידת האפשר החליט בית הדין בז' באב התשע"ז (30.7.17) לזמן את המשיב לדיון בבית הדין, טרם מתן החלטה בבקשותיו השונות לעניין מימוש ההסכם. לדיון שנקבע לכ"ו באלול התשע"ז (17.9.17) לא התייצב המשיב, ובא כוחו דאז שהתייצב לדיון נימק את אי-הופעתו בחשש ממאסר, אך לא היה מסוגל להסביר לבית הדין מדוע חושש המשיב ממאסר.

נחדד ונאמר כי לו לא פעל המשיב אוון ברי לכול כי לא היה לו ממה לחשוש, ולא זו בלבד אלא שדווקא הימנעותו מהתייצבות הייתה עלולה להביא למעצרו לשם הבטחת התייצבות – ואף שאותה שעה שבה מדובר היה הדיון בבקשתו שלו לא הייתה הסבירות לכך גבוהה, ודאי הוא כי החשש שטבעי היה כי יחשוש המשיב (שכבר הוצא נגדו בעבר צו מעצר להבטחת התייצבות) הוא מכך ולא ממעצר או מאסר על לא עוול בכפו. התנהלותו של המשיב כשלעצמה היה בה כדי לחזק את ההתרשמות כי המשיב ידע היטב כי אכן פעל להוציא לעז על הגט ולפגוע בסיכויי המבקשת להינשא שנית והבין כי הדבר עלול לבסס עלילה להליכים בגין ביזיון בית הדין או עילה לדרישה ממנו ליתן גט נוסף ואף למעצרו לצורך הבטחת התייצבותו למתן גט כזה או למאסרו לשם כפייתו.

מכל מקום בית הדין הסתפק בשלב זה בהבהרה כי לא ידון בבקשותיו של המשיב אלא לכשיתייצב בבית הדין. בהמשכם של דברים גיבש בית הדין את העמדה המשפטית וההלכתית הלכאורית הנובעת מהתרשמותו, והחליט לשוב ולזמן את המשיב לדיון שבמהלכו יעומת עם הדברים ותינתן לו שוב ההזדמנות לטעון עובדתית או הלכתית נגדם – היה וישכנע בטיעונו את בית הדין, מוטב, היה ולא ישכנע – יוחלט בהתאם בדבר מעמדו של ההסכם ובדבר שאלת יכולתו של המשיב עצמו להינשא שנית. בית הדין העלה את הדברים על הכתב בהחלטה מנומקת מב' בכסלו התשע"ח (20.11.17), וכאמור לעיל קבע בה לאחר הקביעות הלכאוריות כי מכל מקום יזמין את המשיב לדיון, ימסור לו בו את ההחלטה עצמה כדי שיוכל לעיין בה, להתעמת עם הדברים הלכאוריים שבה ולהשיב עליהם, ולאחר מכן בהתאם להתנהלותו של המשיב ייתן בית הדין החלטות והוראות מעשיות.

בית הדין קבע מועד לדיון נוסף, והמשיב – בצעד שחיזק שוב את הרושם כי יש לו עילות לחשוש מהתייצבות – הגיש בקשה לביטול הדיון, אף שהדיון נקבע נוכח בקשותיו שלו למתן הוראות וצווים בהתאם להסכם. בבקשה הבהיר המשיב כי לטעמו אף ללא דיון יש להיעתר לבקשתו לביטול צו עיכוב היציאה שניתן נגדו בשלב מוקדם יותר של ההליכים, בקשה שהייתה אחת הבקשות שהדיון נקבע גם בזיקה להן ושהיה מקום לדחותה כל עוד לא יוזמו הטענות נגד הגט או יסודר גט נוסף שכן כל עוד לא יקרה כאמור יתקיים עדיין חשש לעיגון. המשיב לא הזכיר עתה את בקשותיו האחרות, לרבות לעניין ביטול העיקולים, והפליא לעשות באומרו בנוסף לטענה דלעיל כי למרות עמדתו כי יש לבטל את עיכוב היציאה נגדו אף ללא דיון נכון הוא אף כי הצו ייוותר על כנו ובלבד שלא יתייצב לדיון בבית הדין!

בית הדין דחה את הבקשה בהחלטה מז' בטבת התשע"ח (25.12.17) שבה הבהיר מפורשות כי מטרת הדיון היא הבהרת תוקפו של הסכם הגירושין והתוקף של הוויתורים שוויתרה המבקשת בהסכם זה, בית הדין אף התרה במשיב בהחלטה זו כי עליו להתייצב בבית הדין כדי להבהיר את המצב טרם נקיטת הליכים משפטיים הנובעים מהתנהגותו והתנהלותו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם לדיון הנוסף, שהתקיים בכ"ד בטבת התשע"ח (11.1.18), נמנע המשיב מהתייצבות, אף שהוזמן אישית והותרה כאמור ואף שבקשתו לביטול הדיון נדחתה. במקומו התייצבו בא כוחו (דאז) ונציגה מטעם הסיוע המשפטי. מן הדין רשאי היה בית הדין, ואולי אף צריך, ליתן החלטות בהעדר המשיב, לאחר שנצטווה להתייצב אישית בדיון ונמנע מכך, ללא שמיעת בא כוחו ונציגת הסיוע וודאי ללא שיזדקק ליתן להם הבהרות כלשהן. למרות זאת – במגמה לנסות ולהביא את הפרשיה לסוף טוב, במידת האפשר – נהג בית הדין לפני משורת הדין הן בפן המהותי בהחליטו שלא ליתן עדיין הוראות בדבר בטלות ההסכם ובדבר מעמדו של המשיב והן בפן הדיוני בהחליטו לשמוע את דבריהם של בא כוח המשיב ונציגת הסיוע המשפטי ולהבהיר להם את מטרת זימונו של המשיב ביתר הרחבה ואת התשתית המשפטית לה. בית הדין הבהיר את הרקע האמור והבהיר כי אם יתייצב המשיב בבית הדין וינהג כנדרש, לרבות נכונות לסדר גט נוסף, אם יתבקש כדי להסיר את הלעז שנוצר, לא יהיה לו ממה לחשוש והדבר אף יוכל להיחשב כקיומו של ההסכם גם אם באיחור, מה שימנע מהמשיב את נזקי ביטולו. בית הדין אף הבהיר כי ככל שיסכים המשיב לכך ייעתר בית הדין לסידור הגט הנוסף במועד אחר שירצה בו המשיב ואף ללא תיאום עם המבקשת מראש, באמצעות מינוי שליח.

למרבה הצער, מאמצי בית הדין עלו בתוהו וכל שיתוף פעולה מצידו של המשיב לא התקיים אף לאחר כל זאת.

ט. בחלוף חודש ימים הגישה המבקשת לבית הדין בקשה שבה ביקשה מבית הדין, בין השאר, לקבוע כי נוכח הלעז שהוציא המשיב על הגט בטלים אכן ויתוריה והתחייבויותיה שבהסכם ולקבוע בהתאם לכך כי לא יוסרו העיקולים וכי יעודכנו חיובי מזונות הקטינה ואף מזונות אישה – עבר ועתיד – בהתאם לדין ולהחלטות קודמות ושלא בהתאם להסכם.

בהחלטה מכ"ז בשבט התשע"ח (12.2.18) ביקש בית הדין את תגובת המשיב לבקשה. כחלק מבקשת התגובה וכרקע לה ציטט בית הדין את החלטתו שמב' בכסלו התשע"ח (20.11.17), שבה נקבע גם, כזכור, זימונו של המשיב לדיון כדי לאפשר לו להתמודד עם ההתרשמות העובדתית ועם השאלות ההלכתיות והמשפטיות הנגזרות ממנה ומן העובדות הלכאוריות, שכן נוכח אי-התייצבותו של המשיב לדיון – ואף שאין בה כדי להעניק לו זכויות – מצא בית הדין לנכון להביא את הדברים במלואם בבקשת התגובה שבכתב.

תגובתו של המשיב הוקדשה ברובה לטענות בדבר חוסר סמכות של בית הדין הגדול לעסוק בעניין – טענות שלמעשה בא עליהן מענה מראש בהחלטה עצמה אך התגובה לא התמודדה עם מענה זה אפילו לא לכאורה ולא הציגה ביסוס משפטי כלשהו לטענה כי למרות האמור בהחלטה נעדר בית הדין סמכות לעסוק בעניין, ולאמירות חמורות בגנות בית הדין כביכול פועל הוא במטרה לפגוע אישית במשיב, לערער את סדר יומו ואת שלווה, וכביכול תיאם הליכים עם בא כוח המבקשת.

את השאלה העובדתית המרכזית פטר המשיב בהכחשה קצרה בת שורה וחצי שלא היה בה כמובן כדי לאיין את שהתרשם בית הדין ישירות.

בית הדין שב והאריך אפו ושב והבהיר בהחלטה נוספת, שניתנה בכ"ד באדר התשע"ח (11.3.18) כי סמכותו וחובתו ליתן החלטה נובעות מהיות השאלה התלויה לפניו שאלה של ביטול הסכם הגירושין שנערך בבית הדין ואושר בו; כי בנסיבות העניין ובפרט לאור התחמקותו של המשיב ליתן החלטה ללא דיון נוסף, על בסיס התרשמות בית הדין, בקשות המבקשת ושיקול דעתו ההלכתי והמשפטי של בית הדין וכי אף על פי כן "בנסיבות העניין, ומכיוון שלדעתנו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המשיב לא מודע לחומרת מעשיו ולנזקים הכספיים שייגרמו לו באופן מעשי ומידי, אנו מורים למזכירות לקבוע מועד נוסף לדיון. במועד זה, יתאפשר למשיב לטעון טענותיו בפני בית הדין [...] "למען הסר ספק שב בית הדין והבהיר בשלהי אותה החלטה: "אם לא יופיע הבעל גם במועד זה ישמע בית הדין את דברי המבקשת ובא כוחה וייתן החלטתו."

המשיב הגיש בקשות לביטול הדיון תוך שהוא חוזר על טענותיו שנדחו בהחלטות קודמות, ביקש להגיש מסמכים שונים במקום להתייצב לדיון ובהמשך הוסיף אף טענה כי נודע כי המבקשת נישאה בינתיים ומכאן כי הגט הוכשר ואין צורך עוד בדיון בסוגיית כשרותו. בפועל בחר שלא להתייצב לדיון למרות ההחלטות הקודמות ולמרות החלטה נוספת מכ"ו בניסן התשע"ח (11.4.18) שבה שב בית הדין והבהיר כעין האמור בהחלטה שמכ"ד באדר (11.3). במקום להתייצב לדיון ביקש המשיב להמציא מסמכים ודרש כי יתויקו בתיק, בהחלטה מכ"ט באייר התשע"ח (14.5.18) דחה בית הדין את עמדתו והבהיר כי אין מקום לקבל מסמכים וטענות ממי שמפר את הוראת בית הדין ואינו מתייצב לדיון וכי גם במישור הענייני מסמכי טענות אינם יכולים לבוא במקום טענות בעל פה וחקירתו של הטוען אותן בבית הדין. בהתאם לכך הורה בית הדין על הוצאת המסמכים שהוגשו שלא כדין מן התיק.

עם זאת מן הראוי לציין שהמסמך שאותו הגיש המשיב לתיק כלל בעצמו אמירות המחזקות את הטענה כי הוציא לעז על הגט שכן במסמך זה עצמו טען המשיב כי בכל המכתבים ובכל הדיונים טען כי הגט אינו ניתן מרצונו וכן טען כי החלטות בדבר בטלות ההסכם (אף שבהללו נאמר כי מדובר בתוצאה של הוצאת הלעז וניתנה למשיב הזדמנות להכחיש את הוצאת הלעז) משמען כי מראש היה ההסכם 'תרמית' שכתוצאה שלה יש לפסול את הגט.

בשלהי תמוז התשע"ח (ראשית יולי 18) הגיש המשיב לבית הדין בקשה שבה קבע בעזות מצח כי בית הדין הוא שהטיל ספק בכשרותו של הגט וסבר משום כך כי יש לסדר גט נוסף וכי משנישאה המבקשת משמע כי הוכרע שאין ספק בכשרותו של הגט (וממילא, לכאורה, יש להיעתר לבקשות המשיב למרות הימנעותו מהתייצבות בבית הדין).

בהחלטה מכ"ז בתמוז התשע"ח (10.7.18) דחה בית הדין את בקשותיו של המשיב והבהיר כי הגט אומנם כשר והמבקשת נישאה כדין, למרות הלעז על הגט, אך אין בכך לבטל את חובת התייצבותו של המשיב בבית הדין – והדבר ברור הוא מאליו שכן אין בהכשרת הגט כדי 'להלבין' את הוצאת הלעז וכדי לייתר את הצורך לדון בהשלכותיה בדבר מעמדו של ההסכם שאת הוצאת הלעז יש לראות כהודאה על הפרתו, שנאמן בה המשיב על עצמו כאמור, וכהפרה לכולי עלמא של התחייבות הכלולה בו או כעילה לקבוע כי הסכמת המבקשת לו, בשעתו, נעשתה בטעות המצדיקה את ביטולו – ומכאן קבע בית הדין כי כל עוד ממשיך המשיב בהימנעותו מהתייצבות בבית הדין ומפר את החלטותיו לא יזדקק בית הדין לבקשותיו שלו. על הקביעה האחרונה שב בית הדין, לאחר שהמשיב הגיש עוד כמה בקשות, בהחלטה מו' בכסלו התשע"ט (14.11.18).

י. תוצאת ההליך עד כה הייתה אפוא כי ההסכם בטל הוא, ותוצאת קביעה זו היא כי ההוראות בדבר ביטול העיקולים וכו' – בטלות המה, וכי המשיב עצמו מנוע מלהינשא נוכח הלעז שהוציא על הגט שבו הוא נאמן על פי ההלכה כלפי עצמו בלבד.

כשמוזמן אדם לבית הדין ואינו מתייצב, ועל אחת כמה וכמה כשהדבר חוזר ונשנה, רשאי בית הדין לפסוק שלא בפניו ולקבל את התביעה (ראה תקנה קא לתקנות הדיון).

בירור עובדת הוצאת הלעז אומנם לא הושלם בדיון עצמו אולם מה שהחל בהתרשמות ישירה של דייני בית הדין, גם אם מחוץ לאולם בית הדין, שהביאה אותם למסקנה כי קיים הכרח לברר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

את הדברים, היה להתרשמות שמתוך ההליך הדיוני – גם מכללם של דברי המשיב שבכתב שכללו בעצמם בפי שסוקר לעיל הכחשה רפה לעובדת הוצאת הלעז מן העבר האחד ודברי לעז אחרים מן העבר האחר ובעיקר מההימנעות העיקשת, בכל מחיר, מהתייצבות בבית הדין, כשפעם אחר פעם מובהר כי אין למשיב כל עילה לחשוש ממנה וכי אי-התייצבות היא העשויה להביאו לעברי פי-פחת ופעם אחר פעם מובהר גם כי תכלית הדרישה להתייצב בבית הדין היא קיום בירור בדבר השאלה אם הוציא לעז כאמור על הגט אם לאו ובנוגע לשאלה ההלכתית משפטית של משמעויותיו ותוצאותיו של לעז כזה. ההתעקשות להימנע מחקירה ובירור בשאלות אלה, בתירוצים מוזרים ולמרות התראות חוזרות ונשנות ואף על פי שתוצאה ישירה שלה הייתה מניעת כל סעד אחר מהמשיב בנוגע לבקשותיו השונות, אין לה אלא פירוש אחד והוא כי המשיב הבין שבדיון עלול הוא להיות חסר מענה לשאלות שיופנו אליו או לעובדות שיוצגו בפניו או כי נוכח האמת יש להניח כי פיו יכשילנו משום שאכן פעל כפי הנשמע והנטען להוציא לעז על הגט.

הקביעה שהחלה קביעה זמנית עד לבירור שיעשה תוך שיהיה המשיב עצמו זכאי להשיב ולטעון להותרת ההסכם בתוקפו ולביטולו של העיקול, הייתה לקבועה בשל הימנעות המשיב מלהתייצב לדיונים שאליהם זומן ולממש את זכותו זו. קביעה זו עומדת הן בפן הפרוצדורלי של היכולת לדון ולפסוק שלא בפני הנתבע בשל אי-התייצבותו והן בפן המהותי כשבנסיונות המתוארות יש באי-התייצבות לא רק משום אי-סגירת הטענות אלא אף משום חיזוקן.

יא. העיקול נותר על כנו כשלמעשה, לכאורה, לא הגיעה לידי רשם המקרקעין גם ההחלטה המבטלת את החלטת הביטול ואף לא צריכה הייתה להגיע לידי, שהרי בלאו הכי לא הייתה החלטת ביטול העיקול יכולה לבוא לידי מימוש ללא החלטה מבהירה או מתקנת.

כך עד לפני כמה חודשים, אז – בחודש שבט התשפ"ב (ינואר 22) בוטל העיקול, ביטול העיקול התגלה למבקשת זמן מה לאחר מכן וזו הגישה לבית הדין בשלהי אדר א' התשפ"ב (ראשית מרץ 22) בקשה למתן החלטה המורה על ביטולו של הביטול ועל החיאתו של צו העיקול נוכח ההחלטות הקודמות. המבקשת העלתה בבקשתה השערה כי הביטול נעשה מכוחה של ההחלטה שמי"ב בתמוז התשע"ז (6.7.2017), למרות ההחלטות המאוחרות ממנה, למרות האמור בבקשות המשיב בעבר כי רשם המקרקעין סירב בעבר לבטל את העיקול בהעדר החלטה המתקנת או מבהירה את מספרי התיקים השונים. השערה זו התבססה לדברי המבקשת על בירור שקיימה שהעלה כי המשיב ביקש ממזכירות בית הדין עותק "מתאים למקור" של ההחלטה מי"ב בתמוז התשע"ז (6.7.2017) וכי ביטול רישום העיקול נעשה בסמוך לכך. המבקשת העלתה חשש מכוונה של המשיב להבריח את הנכס בניגוד להחלטות בית הדין שקבעו את הותרת העיקול על כנו, וביקשה אפוא מתן צו עיקול חדש והחלטות מתאימות.

בהחלטה מל' באדר א' התשפ"ב (3.3.22) נעתר בית הדין לבקשה זו, במעמד צד אחד, בהתאם לסמכותו על פי סעיף 7ג לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז – 1956, ועל פי תקנה קח לתקנות הדיון, וקבע גם כי נסיבות הסרת העיקול – הנראות תמוהות לכאורה ומעלות חשש גם כי המשיב פעל בעניין בחוסר תום לב, ואולי גם תוך עבירות פליליות כאלה או אחרות ותוך הטעיית רשם המקרקעין – מצריכות קיום דיון נוסף וכי מן העבר האחר הדיון גם כדי לאפשר למשיב לטעון נגד הצו.

במסגרת ההחלטה ניתן גם צו המורה לרשם המקרקעין להבהיר על יסוד מה בוטל העיקול הקודם שהיה רשום על הדירה, הבהרה שתכלול גם הסבר בנוגע לביטול עיקול שניתן במסגרת תיק מסוים ומבוטל במסגרת תיק אחר ואת עותק המסמך שהוגש לרשם המקרקעין ושעל בסיסו בוטל העיקול.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביום כ"ח באדר ב' התשפ"ב (31.3.22) נתן בית הדין החלטה נוספת שבה עמד על "הודעת עדכון" שכללה את הבהרתה של לשכת רישום המקרקעין על נסיבות ביטולו של העיקול הקודם וקבע כי לעניין הודעה זו והנפקויות שלה יוכלו הצדדים לטעון בדיון הקבוע בעניינו של צו העיקול, ולרבות באשר לאפשרות כי התנהלותו הנטענת של המשיב בהקשר זה עולה לכאורה כדי עבירה פלילית שיש מקום לפנות בגינה לגורמים המוסמכים ולבקשם לפתוח בחקירה, ובאשר לאפשרות להשתתף הוצאות משפט בגין הליך העיקול הנוכחי שהצורך בו נבע לכאורה מאותה התנהלות ומביטול רישומו של העיקול.

במקביל עתר המשיב לבית הדין בבקשה לקבל תעודת גירושין, תעודה שבעבר החליט בית הדין כי אין מקום להנפיקה נוכח הטענות, שמקורן לכאורה במשיב עצמו, כי הגט פסול היה וממילא הצדדים אינם גרושים ונוכח העיקרון ההלכתי כי אף שאין המשיב נאמן בטענה כזו כלפי כולי עלמא – בכל הנוגע אליו עצמו נאמן הוא. בית הדין הבהיר כי בעניין זה – ומאחר שאין בו שאלה הנוגעת למבקשת עצמה, שנקבע כי היא גרושה כדת וכדין, אלא למשיב בלבד על המשיב לפתוח תיק נפרד, תיק כזה אכן נפתח אולם בהגיע מועד הדיון שנקבע בו שב המשיב לסורו ולא התייצב לדיון ולפיכך נסגר התיק.

יב. הדיון בסוגיית צווי העיקול התקיים בי"א באייר התשפ"ב (12.5.22). בתחילתו של הדיון נכחו המבקשת ובאי כוח הצדדים, האיש – כדרכו שלא בקודש – לא התייצב. עם זאת כפי שהתברר המתין האיש לא הרחק מבית הדין, מעט לאחר תחילת הדיון ביקש בא כוחו את רשות בית הדין לקרוא לו, בית הדין נעתר לבקשה ואף הסכים להמתין עשר דקות לשם כך (למרות התחלת הדיון גם כן באיחור), לאחר ההפסקה התחדש הדיון (ארבעים דקות לאחר השעה שבה נועד להתחיל) ולאחר פרק זמן נוסף ביקש בא כוח המשיב הפסקה נוספת שלאחריה חודש הדיון כשגם המשיב נכנס לאולם בית הדין.

לשאלת בית דין "אתה הוצאת לעז על הגט" הגיב המשיב כמה שנראה כהיתממות "לא הייתי כאן מאז, ואמרתי זאת מאז שהיה הגט. מאז שיצאתי לא הייתי כאן. אני לא מצליח להבין." כשבית הדין הציע להסביר לו או שמא לרענן את זכרונו, "נקריא לך", טען המשיב:

על סמך מה העיקול? הרי עשו עיקול להפעיל לחץ על מתן הגט. ואין טעם אחר. אז לשם מה העיקול? ואז לדון בשבע שעות שהייתי כאן במתן הגט ועשיתי תנאי מפורש שהעיקולים יוסרו [...]

כשבית הדין ציין למידע שהגיע בשעתו על הוצאת הלעז על הגט, השיב המשיב "זה לא אמין, זו מזימה נגדי". ובהמשך הוסיף ואמר:

הטענה הזו והתקדים של 'שוויא אנפשיה חתיכא דאיסורא', יסודה הוא שקרי ולא אמרתי זאת. ואם לא אמרתי בפניכם אינכם יכולים לומר. וגם לגבי רבנים אחרים אני לא מדבר איתם יותר. והדברים לא קרו מעולם. אם רוצים לעשות עיקול מחדש יש לדון בזה. אבל לבטל [=את ביטול ה]עיקול למפרע בטענה של הטלתי לעז על הגט כשלא הייתי פה ולא שמעתם אותי.

בא כוח האיש מצידו טען: "אולי אין מקום לעיקול כי אין חוב."

ושבו אמר המשיב:

והטענה שבגלל שלא הייתי כאן לבאר שאין לעז על הגט, אני מסביר ולא אמרתי בפני איש שיש לעז על הגט. אין לי קשר לרבנים ואני לא לומד כבר. למי אוציא לעז על הגט, לאיזה חברה בדיוק?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וגם אם נדון בעיקול מחדש, צריך לדון מה העילה. האימא מקבלת יותר ממה שצריכה לקבל. [קצבת] התלויים זה אלף [ש"ח]. אני לא עבדתי מאז שהייתי בגיל שמונה-עשרה ואני חויבתי חמש מאות ש"ח מזונות לפי ההסכם.

בתגובה לדברים אלה התדיינו הצדדים בשאלת תשלומי המזונות – דיון שאין מקומו כאן – והמשיב שב לטעון לעניין הלעז על הגט: "אין כזה דבר אולי תלמידים ורבנים של הרב שפירא. ובפניכם לא אמרתי דבר ואין כל הוכחה לכך. ובדרכים שזה הגיע אלו דרכים עקלקלות."

בית הדין הפנה לבא כוח המבקשת את השאלה:

הבעל אומר ומצהיר שהוא לא מוציא לעז על הגט וגם לא הוציא לעז [...] הוא אומר אני מצהיר שאיני מוציא לעז על הגט ולא הוצאתי. אז הוא אומר לא הוצאתי ולא מוציא ויש הסכם גירושין.

בא כוח המבקשת השיב: "נעשה כבר נזק. חמש שנים היא מסתובבת עם לעז על הגט, וזה בחוגים דתיים, והיא כבר התחתנה עם הנזק על גבה."

לבד מזאת טען בא כוח המבקשת כי יש לקבוע את בטלות ההסכם גם בשל הפרות נוספות שלו, בדגש על אי תשלום דמי המזונות – אפילו אלה המזעריים שעליהם הוסכם בהסכם: "גם כי כשלוש שנים הוא לא שילם שקל מזונות [...] הוא לא קיים את ההסכם מכל הבחינות [...] ההסכם צריך להיות בטל."

הצדדים שבו על הטענות ואף סטו מן העניין למחוזות נוספים, אך אלה עיקרי טענותיהם הנוגעות לענייננו, ונוספה עליהן גם טענת המשיב שאינה לעיקרם של דברים אבל משיקה להם, כי לא התכוון לבצע דיספוזיציה בנכס ואילו רצה לעשות כן היה יכול לעשות כן זה מכבר. לאחר הדיון הגישו הצדדים בקשות למתן החלטה שבהן שבו על עיקרי הטענות, המבקשת אף נקבה בשמו של רב מסוים שאליו לדבריה פנה המשיב בדבריו כנגד הגט וציינה כי מדובר גם ברבנים נוספים באזור מגוריה.

יג. טרם החלטה נחוצה הבהרת המסגרת הדיונית:

בהיבט הפורמלי, מאחר שהעיקול הקודם בוטל, ההליך הנוכחי הוא לכאורה הליך חדש של הטלת עיקול, אולם מאחר שלא בדיון עצמו ולא בבקשות השונות שהגיש המשיב לא נסתרה הטענה וההנחה כי ביטול העיקול הקודם נעשה שלא כדין, תוך ניצול החלטה שבוטלה זה מכבר להטעיית רשם המקרקעין – ואף לא נטען נגדה דבר – ומה גם שלכאורה אכן גם אין אפשרות אחרת המסבירה את ביטול העיקול הרי שבשלב ראשון עלינו לאשש את הקביעה כי אכן ביטול העיקול נעשה שלא כדין ומשכך גם אם בהיבט הפרוצדורלי מדובר בהטלת עיקול חדש, בהיבט המהותי יש לקבוע כי העיקול הוותיק עומד בתוקפו והדיון הוא בשאלה אם יש לבטלו כהוראת ההסכם שבין הצדדים או להותירו על כנו כתוצאה של הקביעות בדבר בטלות ההסכם.

ומכאן להבהרת מסגרת הדיון לעניין הקביעות בדבר בטלות ההסכם:

בטלות ההסכם נקבעה תחילה כהחלטה זמנית, אבל משבחר המשיב שלא לממש את האפשרות להתייצב בבית הדין ולטעון נגדה הייתה היא להחלטה קבועה ולכאורה סופית. היכולת לטעון נגד החלטה כזו אפשרית בשתי דרכים: האחת היא בהתאם לפרק הי"ג של תקנות הדיון (תקנות קכ–קכו) העוסק בטענה לביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד, השנייה היא על פי הפרק הי"ד לתקנות (תקנות קכח–קלא) העוסק בסתירת הדין ודיון מחדש. תקנה קכא תוחמת את האפשרות לטעון מכוח מתן פסק הדין במעמד צד אחד לשלושים יום בלבד, ותקנה קכו קובעת כי אם לא כך נעשה לא ידון בית הדין בבקשה אלא בדרך של סתירת הדין כאמור בפרק יד של התקנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעניינינו אפוא, מן הדין, נסתם הגולל על אפשרות זו, אולם למעלה מן הצורך נאמר את שנאמר להלן גם כלפי האפשרות לדון מכוח הפרק הי"ג של התקנות:

הוראת תקנה קכג שבפרק הי"ג של התקנות היא כי "סדרי הדיון הם כמו בכל תביעה, אלא שהמבקש טוען ראשון". הוראה זו הנראית במבט ראשון כהוראה טכנית הנוגעת לסדר הדיון, מקפלת למעשה את מהותו של ההליך – הטוען ראשון בהליך הוא על דרך כלל התובע, וממילא הוא שעליו הראיה. כשנפסק הדין במעמד צד אחד משום שהצד האחר נמנע מהתייצבות לדיון – אומנם אין הוא מפסיד לחלוטין את זכותו להעלות את טענותיו, אולם גם אם מלכתחילה היה הוא הנתבע – נטל הראיה עבר אליו.

אשר להליך המבוסס על הפרק הי"ד לתקנות, זכותו של בעל דין לטעון לסתירת הדין היא רק אם יציג טענות עובדתיות או ראיות חדשות שלא היו ידועות לו בדיון הקודם (תקנה קכט(1)), וגם אז נדרש הוא להניח את דעת בית הדין בנוגע לסיבה שבגינה לא הביא את אותן טענות או ראיות בדיון הקודם (תקנה קכט(2)). גם כאן ברור כי נטל הראיה הוא על הטוען לסתירת הדין, שהלוא הוא הזקוק להביא ראיות חדשות או לשכנע את בית הדין בטענותיו החדשות.

יד. קשה לראות בנימוקיו של המשיב לבחירתו, פעם אחר פעם, שלא לשעות להזמנות ולהתראות בית הדין ולהימנע מהתייצבות בדיונים – כביכול בגין חשש ממעצר – נימוקים המניחים את הדעת. אולם אפילו היו כן סוף כל סוף נחוצה הצגת טענות עובדתיות חדשות או ראיות חדשות, ראיות ודאי לא סיפק המשיב ובנוגע לטענות העובדתיות היינו הטענה כי לא הוציא לעז על הגט, שוודאי היה עליו להעלותה בדיונים הקודמים שמהם בחר להיעדר – לא זו בלבד שאין היא עונה לדרישות בדבר העלאת טענה חדשה שלא הייתה ידועה בדיון הקודם, אלא שגם לגופו של עניין לא די בה כדי לסתור את שהתרשם בית הדין ישירות, את טענות המבקשת, ואת הראיה מהימנעותו של המשיב מהתייצבות לדיונים במועד סמוך להעלאת הטענות, מועד שבו היה נקל לברר את הדברים עד תום באמצעות חקירתו, וככל שהיה עולה צורך גם באמצעות זימון וחקירת עדים.

המשיב, שבנסיבות האמורות התהפך נטל הראיה עליו, לא הביא כל ראיה לדבריו, כאמור. ולא זו בלבד אלא שמבין השיטין עולה אף מדבריו חיזוק מה לטענות נגדו:

ההיתממות בתחילת דבריו של המשיב מחזקת את הטענה, וכמוה גם דבריו "אם לא אמרתי בפניכם אינכם יכולים לומר. וגם לגבי רבנים אחרים אני לא מדבר איתם יותר".

בית הדין יכול כמובן לדון על פי דברים שנאמרו שלא בפניו אלא בפני אחרים, אם שוכנע כי נאמרו בפניהם, גם כשמדובר בפסיקה המבוססת על 'הודאת בעל דין', 'שוויא אנפשיה' וכדומה – אף שלעניין האפשרות לטעון כי אמירתו של בעל הדין הייתה שקרית ונאמרה בדרך של 'השטאה' יש הבדל בין אמירה שבבית דין לאמירה שבפני אחרים – ואין שחר לאמירה "אם לא אמרתי בפניכם". אך מעצם ההזדקקות לטענה זו כביכול אין בית הדין יכול לדון על סמך אמירה או הודאה שנאמרה שלא בפניו משמע כי אכן היו אמירות כאלה של המשיב, נגד הגט, גם היו.

גם מן האמירה "לגבי רבנים אחרים – אני לא מדבר איתם יותר" משתמע כי בעבר אכן היו דיבורים של המשיב עם "רבנים אחרים", אם כי המשיב כנראה הבין מייד כי נכשל בלשונו וניסה לתקן את הרושם שנוצר מדבריו באומרו "והדברים לא קרו מעולם".

וכך עולה גם מדברי המשיב: "אין כזה דבר אולי תלמידים ורבנים של הרב שפירא. ובפניכם לא אמרתי דבר ואין כל הוכחה לכך. ובדרכים שזה הגיע אלו דרכים עקלקלות".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

קול המופץ ברבים מגיע לאוזני רבים, לא דבר סתר הוא ואין הוא זקוק ל"דרכים עקלקלות" כלשונו של המשיב – אכן שמא עקלקלות הן דרכיו של מוציא לעז המנסה לטשטש עקבותיו באמצעותן, אך כך היא דרכו של לעז שאינו הולך רק בתלם הישר או המעוקל שביקש מוציאו לסלול לו אלא נוהג כמים הזורמים בכל נתיב פתוח שיימצא להם, ובכל הנתיבים במקביל.

אכן יכול אדם לומר "היה לעז, אבל לא אני מקורו", אלא שלבד מן הסברה שלעז מופץ על ידי בעל עניין ולבד מן הקושי להלום לעז שיתאים לדברי המשיב אך יצא כביכול ממקור אחר, אי אפשר גם לקבל טענה כזו שאינה נטענת בפירוש. אי אפשר לקבלה גם כשמי שהוצאת הלעז מיוחסת לו אומר בעצמו דברים שמהם משמע כי אכן הוציא את הלעז האמור אלא שסבור הוא בטעות כי כל עוד לא שמע בית הדין אותו עצמו מלעז אין בית הדין יכול לדונו כמוציא לעז זה.

מדוע מניח המשיב כי "תלמידים ורבנים של הרב שפירא", אחד החתומים מטה, הם שאמרו לבית הדין או לרב שפירא כי הוא מוציא לעז על הגט אם מעולם לא עשה כן? מה משמעות האמירה "בפניכם לא אמרתי, ואין כל הוכחה" אם לא ניסיון לחמוק מהשאלה אם נאמרו הדברים ולהסיט את הדיון לשאלה בפני מי נאמרו? ונזכיר את שאמרנו לעיל כי אין אנו דנים בשאלת תוכנו של הלעז, שאלת כשרותו של הגט, שלגביה היה מקום להבחין בין טענות שנאמרו בפנינו לטענות שנאמרו שלא בפנינו, אלא בשאלת קיומו של הלעז. לעז אינו דווקא אמירה בפני בית הדין אלא גם – ובעיקר – הפצת דברים ברבים, מחוץ לכותלי בית הדין, ואם התפוצה היא כזו שבשלה הגיעו הדברים לאוזני בית הדין לא תוך דיון בפניו אלא מקול המון – אין זה נתון העומד לצידו של מי שטוען כי לא היה לעז כזה אלא להפך.

כללו של דבר: לא זו בלבד שלא הצליח המשיב לסתור את ההנחות הקודמות כי אכן הוצא לעז על הגט וכי אכן הוא שהוציאו והפיצו בכוונה לפגוע במבקשת אלא כי אף חיזק אותן.

לעניין המשמעויות של עובדה זו והשלכותיה על תוקפו של ההסכם – אף לא טען, ודומה כי אף הוא מבין כי אם אכן אלה פני הדברים הרי שמדובר בעילה לביטול ההסכם.

טו. בשולי הדברים נעיר כי גם בנוגע לשאלה המשנית אם אכן כיוון לדיספוזיציה ומשום כך פעל עתה להסרת העיקול תוך שהוא מציג לרשם המקרקעין החלטה שאינה תקפה לא יכולנו לקבל את דבריו כי לא לכך כיוון וכי לו רצה בכך יכול היה לפנות אל הרשם זה מכבר. ברי כי מי שפועל לביטול עיקול עושה כן כדי שיוכל לשנות את רישום הבעלות בנכס, כשהדבר נעשה כדין אין בכך פסול כמובן, אך לא כשהדבר נעשה שלא כדין. השאלה אם הכוונה הייתה לשינוי הבעלות בטווח המידי או במתן האפשרות לכך לעתיד לבוא אינה חשובה ביותר, אך גם לגביה רשאים אנו לומר כי מי שמסיר עיקול עם קבלת החלטה בעניין – אין זו ראייה על כוונתו לפעול בזמן הקרוב לשינוי הבעלות, אבל מי שבידו החלטה על ביטול העיקול זה למעלה מארבע שנים ופונה הוא עתה אל הרשם כדי להסיר את העיקול – בדרך כלל מלמד הדבר על כוונה לשינוי הבעלות בקרוב, ואומנם בענייננו יש גם אפשרות נוספת והיא כי לאחר שניסיון קודם כשל (בשעתו בשל תהייה הרשם על מספרי התיקים השונים, כאמור לעיל) ניסה המשיב את מזלו שוב, והפעם הצליח, ואולי אף ניסה כמה פעמים בעבר ולא הצליח ומשכך לא נודע הדבר, ואולי הניסיון עתה בא על בסיס ההנחה והתקווה כי בחלוף השנים אפשר שהמבקשת לא תשים ליבה לכך או כי אם יגיעו הדברים לדיון בבית הדין, כפי שאכן קרה, תישכח פרשת הלעז או כי בחלוף השנים יקשה לבררו ולהוכיחו, ועל כן למרות ההימנעות בשעתו מלבוא לבית הדין הפעם ניסה המשיב את מזלו ולבסוף אף הואיל להתייצב בבית הדין (משראה כי לא יוכל להשיג את מטרתו לולי זאת). אך בית הדין לא שכח, ואשר לקושי, אולי, להוכיח, בחלוף השנים את הלעז – בנסיבות האמורות התהפכה כאמור חובת ההוכחה, ובנוסף

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לזאת גם פיו של המשיב הכשילו וסייע לקבוע כאמור כי לא זו בלבד שלא הצליח לסתור את שנקבע בעבר אלא כי אף חיזק את אותן קביעות.

עוד נעיר, למעלה מן הצורך, כי אין כמובן כל מקום גם לטענתו השקרית של המשיב כי מלכתחילה הוטל העיקול לשם אכיפת הגירושין, ומשנעשו – אין לו מקום. העיקול הוטל לאכיפת חיובי המזונות ואולי גם להבטחת תביעות רכושיות של המבקשת, ביטולו בזיקה לגירושין לא היה מפני שהוטל בזיקה להם אלא משום שלמבקשת לא עמדו כוחותיה לעמוד על זכויותיה אל מול סחטנותו של המשיב שהשתמש בגירושין כקלף מיקוח והיא העדיפה להיכנע לגחמותיו ולהסכים לוותר על הזכויות האמורות ועל העיקול שנועד להבטחתן גם יחד (ובית הדין בנסיבות העניין נאלץ אף הוא, בחירוק שיניים, להסכים לכך, שכן כאמור לעיל אין בית הדין סבור כי נכון וצודק הוא לנהל את המאבק העקרוני במעגנים וסחטנים על גבה של אישה ששכל כוח סבלה והיא מבקשת לסיים את פרשת נישואיה העגומים בכל מחיר).

טז. בשולי הדיון שב ועלה גם עניין מעמדו האישי של המשיב. בא כוחו אמר בשמו "הוא רוצה להגיש הצהרה בכתב, איזו הצהרה הוא צריך לתת בנוגע ללעז?" ובית הדין בהחיר:

הגט כשר, למרות שכפי שהתברר לנו הוצאת לעז על הגט. אם ברצונך להגיש הצהרה לתיק כפי הבנתך, שאולי יהיה בדבר כדי לפתור את בעייתך להינשא, או אולי בעיות אחרות שלך, תגיש.

המשיב לא הגיש דבר, וכזכור לדיון שנקבע לפני כן לעניין זה עצמו – לא התייצב, משכך לא השתנה דבר מהותי בעניינו.

עם זאת מאחר שנוקנו לסוגיה זו, עיינו בה שנית ובאנו למסקנה כי אף שהמשיב אכן אינו רשאי להינשא, מכל מקום הדרך הנכונה – הלכתית ומשפטית – להבהרת מעמדו היא מתן תעודת גירושין, למרות האמור, ובמקביל רישום 'עיכוב נישואין'.

טעמו של דבר הוא שתעודת גירושין היא מסמך אזרחי המעיד על היותו של האיש גרוש על פי דין, אף אם אינו רשאי להינשא על פי ההלכה. דיני 'שוויא אנפשיה חתיכא דאיסורא' שמכוחם נובע איסורו ההלכתי של המשיב מלהינשא לעת הזאת אינם נוגעים לתחום האזרחי ולא להגדרתו האובייקטיבית כגרוש, הנובעת מקביעת בית הדין כי הגט כשר הוא ללא שום פקפוק, ולהשלכותיה האזרחיות אלא לתחום ההלכתי של דיני הנישואין בלבד, ועל כן אין בהם כדי למנוע הנפקת תעודת גירושין אלא כדי להצדיק רישום 'עיכוב נישואין'.

סוף דבר

א. הסכם הגירושין שנכרת בין הצדדים ושכלל ויתורים מפליגים מצידה של המבקשת והתחייבויותיה לדברים שמן הדין אינה מחויבת בהם – בטל מאחר שהמשיב, בהתאם להתרשמותנו בעבר שאוששה עתה, הוציא לעז על הגט, ומאחר שלעז זה יש בו משום הפרה של תנאי שמכללא שבהסכם זה ולחילופין עילה לקבוע כי ההסכם נכרת בטעות.

ב. אין בדבר כדי לפגוע ולפגום בכשרות הגירושין עצמם, וזאת הן משום שמתן הגט עצמו נעשה ללא תנאי ותוך הבהרה מפורשת שאין הוא ניתן בתנאי כלשהו ואינו תלוי בתוקפו של ההסכם ובקימו והן משום שהפרת ההסכם הייתה מצידו של המשיב ולא מצידה של המבקשת.

ג. נוכח ביטול ההסכם עומדת למבקשת הזכות לתבוע כל תביעה רכושית או תביעת מזונות שעליה ויתרה במסגרת ההסכם ולממש כל פסיקה בעניינים אלה שניתנה קודם להסכם ושעל מימושה ויתרה במסגרתו.

